

Nai Rogo Mai

Rau lulu tu o Niko Yacalevu na vakalesilesi ni Kabani kei Naikaso Uduvakavo – na iliuliu ni TNLC e na keba e Waisoi

Tomani na cakacaka ni vakadidike kei na qivaqiva

E marautaka na kabani na Namosi Joint Venture (NJV) na nona veitokoni na Paraiminisita Commodore Josai Voreqe Bainimarama, o ya na kena tomani tale na cakacaka ni vakadidike kei na qivaqiva ka vaka-kina na vakadidike ni veika bula e Waisoi e Namosi, o ya na Waisoi Project Environment Impact Assessment (EIA).

“E vaka-vinavinakataki Commodore Bainimarama kei ira na vakalesilesi vaka-matanitu na kabani na NJV, e na kena wali na nodra kawai na veikoro kei na laurai ni sala ni cakacaka-vata kei na toso ki liu,” kaya o Greg Morris, na Manidia Liu ni Kabani e Viti.

Kaya o Morris, e marautaka talega na kabani na veiwekani e mai basika kei na Tikina Namosi Landowners Committee (TNLC), vakabibi e na biu vata ni tuvatuva ni vakacoko me qaravi e Namosi ka vakatokai na Namosi Rehabilitation Action Plan.

“E na veiwekani ogo, sa mai buli cake kina e dua na veikilai kei na sala ni veivosaki me rau cakacaka vei-volekati sara kina,” kaya o Morris.

“E na yavutaki eke e dua na veiwekani vei-volekati sara ka me tosoi kina ki liu na veika e rau duavata kina na kabani na NJV, kei TNLC e na vukudra na itaukei-ni-qele, kei na matanitu.”

E marautaka vaka-kina na kabani na NJV, ni na tomani tale na cakacaka ni vakadidike se EIA, me vaka ni bibi sara na macala ni vakadidike o ya, me vukeya na veikoro, matanitu kei na kabani na NJV, e na kena vakadeitaki se me caka na kelikeli mai Waisoi, e na dua na gaunisala ka ena taqomaki kina na veikabula e wavoliti keda, ka ciqomi talega mai vei ira na lewenivanua.

Na Vakabula mai vua na Manidia Liu

Bula Vinaka

Ni sa kidavaki kina i katolu ni vola-tukutuku ni kabani o NJV. E talanoataki kina na ka e qaravi tiko e Namosi e na loma ni 6 vakacaca na vula sa oti.

Keitou vakanamata kina i tuvatuva ni vei-vakacokotaki sa vei-vakadonuitaki vata kei ira na veitabana tale e so.

E na 6 vakacaca na vula sa dromu, keitou sa taracake tale na vatavata ni kena cicivaki na kabani, ka sa tekivu me taraicake tale na vakanuini kei ira na lewenivanua.

Oqo na veika keitou sa biuta vata se so na veisau ka wili kina:

1. Na veisau e vakayacori e na i tuvatuva vaka-cakacaka ka vakamatata-taki na sala me ra tukutuku kina vei ira na i liuliu vaka-cakacaka ka vakatubura talega na kena kilai tiko na veika e rawata na Kabani mai na nona cakacaka
2. Na kena vakayacori e vica na veidigitaki vou, wili kina:
  - a. Na i tutu vaka Manidia Liu e Viti
  - b. Liuliu ni Tabana e qarava na Yavalatiniqe – oqo e dua na i tutu vou, nona i tavi me yadrava na cakacaka taucoko ni kena yavalati na vanua e qaravi kina na cakacaka
  - c. Na Manidia ni Veimaliwai kei ira na Lewenivanua – sa mai wasei na itutu qo, me vaka ni sa tiko o koya e qarava va-tabakidua na qele.
  - d. E 4 tale sa digitaki kina itutu vaka Dauveiqaravi e na Tabana ni veimaliwai
  - e. Rau digitaki tale e rua na vakaisilesi kina Tabana me qarava na Qele kei na veisaumi e na vuku ni vakacaca e vakayacori.
3. Na vakarautaki ni dua na i vola-ni veiqaravi ka ratou tabaka vata na TNLC, MRD kei na NJV
4. O ira taucoko na vakaisilesi ni kabani na NJV kei ira na konitaraki, e ra sa lako curuma na vuli me baleta na na Yavu ni Cakacaka ni kabani na NJV.
5. Sa biu vata tiko e na gauna qo e dua na porokaramu ni vuli Tovo kei na i vakarau, me ra na lako curuma kece na tamata cakacaka e na kabani e na loma ni

vica na macawa mai qo. Qo e na vakadeitaka tiko ni tamata cakacaka kece e na Kabani, e ra na kila tiko na i tovo kei na i vakarau vakavanua ni vanua o Namosi, ka me ra rokova ka doka.

6. Sa mai dikevi, vakavoutaki ka vakadonui na i tuvatuva ni kabani me baleta na qaravi ni veika bula e ra tu wavolita na vanua e qaravi kina na cakacaka, ka sa veivakadonui kina na matanitu.

Na i vola-tukutuku ni cavuikalawa kilu, e dusia tiko ni rawa ni da cakacaka-vata taucoko, e na dua na yavu ka vakauqeta na veivosaki se veitalanoa e na loma savasava, dinaga ni na tu na veitikina e da duidui kina, ia sa davo koto e dua na yavu e na rawa ni tosoi keda kilu.

Sa vakanamata na NJV kina kena tosoi na cakacaka ni vakadidike, kei na porokaramu e baleta na dikevi ni veika bula ka vaka-kina na vulici ni veituvatuva e so me qaravi e na vei-vakatorocaketaki qo kau vaka-vinavinaka kina Matanitu kei na TNLC e na cakacaka-vata, ka mai basika kina na duavata qo.

Keitou na sega ni via vakatotototaka e dua na ka, dinaga ni na sega sara ni 100 na pasede na ka keitou na rawata, keitou sa tu vakarau me keitou na vakarorogo ka meda cakacaka-vata e na kena vaka-vinakataki na veiqaravi.

Na neitou raica na cavui-kalawa kilu, o ya na neitou vakanamata vakalevu kina sala ni veivosaki kei na veitaratara kei ira na lewenivanua. Me vaka ga keitou sa dau cavuta vaka wasoma, e se sega ni vakadeitaki se tau e dua na lewa me sa tekivutaki na keli vatu talei e Waisoi. E na gadrevi me keitou vakacavara sara vaka-vinaka na vakadidike e qaravi tiko me baleta na veika bula e ra wavolita na vanua me na qaravi kina na kelikeli. Na i vola-tukutuku o ya se EIA, e na vakamatata-taki kina na revurevu ni ka e na rawa ni yaco se na ka e na rawa ni kauta mai na i tuvatuva ni cakacaka ni vei-vakatorocaketaki me qaravi, ia ni sa tu rawa na i tukutuku taucoko qo ka yavutaki sara vaka-vinaka, sa na qai vukea na kena vakatauci e dua na lewa matau ka dodonu.

Au gadreva me'u vaka-vinavinaka vei ira taucoko na tamata cakacaka kei ira na konitaraki ka ra lako curuma tiko na veidredre e so ka ra sotava, e na nodra vosota, ra cakacaka e na kena ivakatagedegede duadua e cake, ka ra cakacaka galugalu e na veidokai kei na vakarokoroko.

**Vinaka
Greg**

Sivia ni 100 na udolu na itei ni kau e ra teivaki tale

Na tiki-ni-gele ka teivaki tale e na balabala

E cakacaka vata na Kabani na Namosi Joint Venture (NJV) kei ira na i taukei-ni-gele kei na matanitu e na kena teivaki e sivia ni 100 na udolu na i tei ni kau wili kina na balabala ka rauta ni dua poidi tolu na milioni na dola na i sau ni tuvatuva ni vakacoko.

E na i tekivu ni tuvatuva o ya, a vakacokotaki taumada e rauta ni 17 na udolu na mita vakarivirivi, ka vakavurea kina na cakacaka vei ira na lewe ni veikoro e so ka vaqacotaka sara talega na veiwekani.

Vakaraitaka o Greg Morris na Manidia Liu e Viti, "Sa ka bibi sara na cakacaka vata kei ira na veikoro e Viti, me taraicake tikoga kina na veiwekani ni kila vaka-cakacaka kei na vakadewataki ni kila o ya, ka tiki ni nodra vakatorocaketaki kei na veimaliwai vinaka kei na lewenivanua.

Sa tekivu me basika talega na veisala e so ni vakavure bisinisi e na i tuvatuva oqo. Sa mai duri kina e rua na vanua ni bucibucini ka sa

solu vei ira na veikoro na konitaraki ni cakacaka ni vakacoko," kaya o Greg.

Ratou duavata na Kabani na NJV, ira na itaukei-ni-gele kei na matanitu e na kena biu vata na i tuvatuva ni vakacoko, ka rawa o ya mai na veitalanoa vakawasoma e dau vakayacori.

"A ciqomi na nodra cau na lewenivanua e na vuku ni tei ni kau me vakayagataki e na cakacaka ni vakacoko vakayacori na bese vakamacawa rua ena vuku ni toso ni cakacaka," kaya o Greg.

Sa railesuva na Kabani na NJV na sala e so me taurivaki e na cakacaka ni vakadidike kei na sala e muri me rau cakacaka vaka-voleka sara kina kei ira na itaukei-ni-gele kei na qarauni ni tuvatuva e navuci me baleta na ta ni sala, na qaravi ni sala ni wai-ni-gunu, na vakarautaki ni vanua ni kelikeli kei na kena sogo kei na cakacaka ni vakacoko me na muria.

Teivaki na kau ena vanua vakacokotaki

Teivaki na kau ni Viti me tarova na sisi ni qele

E na nodra cakacaka-vata na dautei kau e Viti ka vaka-kina mai vanua tani, a vakayacora kina na Kabani na NJV e dua na ituvatuva levu, ka cakacaka vei-volekati sara kina kei na Tikina Namosi Landowners Committee (TNLC), ko ira na dau tuvatuva e na dela ni qele kei ira na dau ni misini e so, e na vakarautaki ni dua na i tuvatuva se porokaramu me tarovi kina na sisi ni qele, vakabibi qo e na kena teivaki saraga na kau ni Viti ena vanua e dau sisi vakalevu.

A vakayagataki saraga na kau ka ra tubu tu ga mai Namosi ka ratou cau mai kina na TNLC, ka ra laki kau saraga mai e na vica na vanua ni bucibucini. Sa dikeva tale tikoga na Kabani na NJV na kena rawa vei ira na veikoro me ra solu i tei ni kau yani kina porokaramu oqo.

Sa vakatovototaki tiko na veivanua e so me rawa ni vakadeitaka na vanua me qaravi kina na cakacaka ni vakacoko, wili kina na vakayagataki ni moimoi e so ni teitei me vaka na 'bio-matting' se 'geotextile fabrics' kei na 'hydro mulching'.

E ra vakaitavi na veikabani e Viti e na cakacaka ni kena samaki na dela ni qele kei na cakacaka vaka-idinia tale e so.

Nai lakolako ni vuli ni bucibucini ni kau mai Naitavuni

Ra va-kumuni tukutuku na lewe ni Mataqali o Naitavuni e na vanua ni bucibucini mai Mataso

Rau a duavata na Kabani na NJV kei na kabani na Future Forest Fiji e na vakarautaki ni nodra i lakolako ni vuli e na Okosita e lewe 18 na lewe ni Mataqali o Naitavuni mai na koro e rua o Delailasakau kei Nasevou.

Na i lakolako o ya, e tiki saraga ni nodra vuli ka laki vakayacori e na vanua ni bucibucini mai Mataso ena koro ko Narikoso e na loma ni yasana o Ra, ka vakabauti ni rawa me ra laki vulica saraga ka laki vakaduria na nodra vanua ni bucibucini na lewe ni Mataqali o Naitavuni.

Era laki vei-vakasarasarataki ka vakamacala na tamata cakacaka e na kabani na Future Forest Fiji, e na i vakarau ni kena kumuni taumada na sore ni kau, na kedra bucini, na sala ni nodra teivaki kei na veiwalewale tale e so.

A vaka-vinavinakataka na kabani na NJV o Pio Cakaunivalu e dua na lewe ni Mataqali e na vuku ni lakolako o ya, kaya ni dolava na matadratou kani vuli saraga.

A vaka-vinavinaka e na vuku ni kabani na NJV o Sophia Narain na vakalesilesi e qarava na tabana ni veika bula e wavoliti keda ni kabani, e na nodra sasaga na lewe ni Mataqali me sa duri e dua na vanua ni bucibucini ka na vakavure i lavo vei ira ka tokona na sasaga ni NJV me baleta na vakacoko.

Kaya o Sophia vei ira na lewe ni Mataqali, ni ra na volitaka saraga na nodra i voli kina NJV.

Ra vakacakacakataka na i taukei-ni-qele e na i tuvatuva ni vakacoko

Na teivaki ni kau e so, ka tiki ni tuvatuva ni vakacoko

E na nodrau cakacaka-vata na Tikina Namosi Landowners Committee kei ira na kabani vakaitaukei era caka konitaraki, sa raica kina na NJV na nodra vaka-cakacakataka na lewe ni veikoro me ra tiki ni tuvatuva ni vakacoko.

Sa vei-vakauqeti kina na NJV vei ira na konitaraki tiko e na cakacaka ni vei-vakatorocaketaki oqo, me ra vakasamataka na nodra kau

saraga mai na lewe ni veikoro e Namosi kei na tikina ko Waidina.

Ratou sa vaka-cakacakataka tiko e na gauna oqo e le lima ka cavutu mai na vanua e rua, ni oti na kena dikevi na sala ni nodra digitaki ka namaki me na digitaki tale e na dua na gauna lekaleka mai oqo e lewe lima tale.

Dina ga ni yaca ni tamata cakacaka e vakatura yani na TNLC, e ra sa

qai dau vakatarogi me vakadeitaka tikoga na kena muri na sala ni nodra digitaki me ra cakacaka.

Kaya o Greg Morris na Manidia Liu ni kabani e Viti, o ya e tiki ni yavu ni cakacaka ni NJV, o ya na nona i tavi kina veikoro se i taukei-ni-qele ka ena levu tale na i tuvatuva ena vakarautaki me vukeya na tikina oqo.

Na Vakatorocaketaki ni Bula Vakaitikotiko kei na nodra Vakaiyaragitaki

Niko Yacalevu – Manidia ni Vale-ni-volavola ni Veimaliwai kei ira na Lewenivanua

Ni sa bula – mai na vale-ni-volavola ni veimaliwai kei na lewenivanua.

E dua na vanua e vakabibitaka na Kabani na NJV e na cakacaka e qaravi e Waisoi, o ya na bula veimaliwai kei na bula ni kena veivakatorocaketaki ni lewenivanua.

Ni gadreva na Kabani na NJV me matanataka na nona i tavi kina vakatorocaketaki ni lewenivanua ka vakadeitaka na kena isema kei na nona cakacaka vata kei ira na veikoro, a mai kacivaka na nodratou sa digitaki e va na vakaillesilesi vou, e na i tutu vaka Dauveiqaravi vei ira na lewenivanua. O iratou na le va na sa mai digitaki qo, e ratou sa buta vinaka tu mai e na veiqaravi vei ira na lewenivanua, e na Tabana duidui ratou a dui tu mai kina, e na matanitu, i taudaku ni matanitu kei na cakacaka vaka-vuli.

Na porokaramu ni nodra vakatorocaketaki na lewenivanua, e na vakanamata taumada kina lima na koro e na tikina ko Namosi kei na tolu na koro e na tikina ko Waidina e na loma ni yasana o Naitasiri.

Na inaki levu ni tuvatuva oqo, o ya na veisiko kina veikoro sa digitaki oqo, ka tuvai vata na porokaramu me na vukea na nodra bula e veisiga, o ya me ra vakaiyaragitaki saraga na lewenivanua e na vakatorocaketaki ni nodra kila, na vakatorocaketaki ni vurevure ni yaubula kei na rabailevu ni nodra kila ka me vakayagataki kina na porokaramu ni vuli e vakarautaki.

E na vakayacori qo e na nodra cakacaka-vata na veitabana taucoko e ra oka e na i tuvatuva oqo ka vaka-kina na veitabana e na taudaku ni matanitu ka ra dau tiki ni veiqaravi kina taudaku ni veikoro lelevu.

A tekivu taumada na porokaramu oqo e na kena soli e 132 na udolu na dola, me vagoleti

kina i matai ni wasewase ni vuli e na ruku ni porokaramu ni veivuke ni vuli ni kabani o NJV, o ya ra okati ga kina na gonevuli e na loma ni yasana o Namosi kei ira na gonevuli e na Tikina o Waidina e na yasana ko Naitasiri, ka ra vuli tu e na veikoro-ni-vuli torocake e na noda vanua.

A veitokoni vaka-kina na NJV e na veituvatuva tale e so e ra qarava na lewenivanua wili kina na dolavi ni valenilotu mai Waivaka kei na basa ni Parisi o Namosi kei na nodra kumuni lavo na marama – ka soli lavo kina na Kabani, vakarautaki na waiwai ni veilakoyaki, na vakarautaki ni lori e ra usa kina na lewenivanua, na i yaya ni vakasaqa e na gauna ni soqo kei na i yaya ni veiqaravi ni Tabana ni Bula kei na veituvatuva tale e so e qaravi ka veivuke kina na NJV.

E dua vei ira na yavu kaukauwa ni veiwekani sa mai buki oqo, o ya na nodra cau saraga na tamata cakacaka e na kabani na NJV kei ira na konitaraki kina veisoqo e so a vakayacori, ka ra qarava saraga o ya mai na nodra loma vinaka ni ra via cau e na kumuni lavo, ka basika ga kina na vaqacacotaki ni sema mai na Kabani vei ira na lewenivanua.

E na yabaki oqo, sa mai vakavotukanataki talega kina na i tuvatuva ni veivakatorocaketaki ni kena vakadrodro na wai ni gunu mai Nasirotu e na loma ni Tikina o Waidina. Na vei-vakatorocaketaki oqo, sa rabailevu sara ka sa okati kina na vakavinatataki ni kena vakadrodroi na wai ni gunu savasava vei ira na lewenivanua, ka cakacaka-vata kina na NJV kei na kabani na Water Authority of Fiji kei na matanitu.

E cau talega na NJV e na kena vakailavotaki na tauyavutaki ni rua na vanua ni bucibucini mai na koro ko Namosi kei Nasevou e Naitasiri – basika talega o ya mai na kena vakayacori wasoma na bose kei na ilakolako ni veisiko me ra vuli kina na lewenikoro e ra okati e na i tuvatuva oqo.

Se tomani tiko na veivosaki me baleta na nodra vakarautaka yani na veikoro na volitaki ni kakana dina kei na kakana draudrau kina keba mai Waisoi kei Wainikatama ka namaki me na vakayacori o ya e na dua na gauna lekaleka mai oqo.

Sa tuvana tiko na NJV na nona i tuvatuva tale e so, namaki me na vakaraitaki yani ni oti na veitalanoa kei ira na i taukei-ni-qeke kei na veitabana tale e so.

Digitaki na Manidia ni Qele kei na i Sau ni Vakacaca

Sa mai digitaki o Netava Bakaniceva kina i tutu vaka Manidia ni Qele ka qarava talega na saumi ni vakacaca se `Compensation.

A taura taumada tu na i tutu ni Manidia ni Vale-ni-volavola ni Veimaliwai. E na nona i tutu vou, e na qarava va-tabakidua o Netava na i ulutaga kece me baleta na qele e na vuku ni kabani na NJV kei na veivosaki e vakayacori kei ira na i taukei-ni-qeke.

Na itutu talega o ya me raica na kena saumi na i lavo e dau veitalanoataki ka me vagoleti vakadodonu saraga vei ira na i taukei-ni-qeke e dodonu me ra taura na i lavo, e na vuku ni cakacaka e qarava na Kabani e na nodra qele.

O ira na vakaillesilesi vou digitaki me ra qarava na veimaliwai kei ira na lewenivanua.

WAISAKE VASUKINATAVEA
(Vakaillesilesi e qarava na Veimaliwai)

A cakacaka tu mai vaka Qasenivuli e na loma ni 19 na yabaki sa oti, ka veiqaravi voli ga e na taudaku ni veikoro lelevu. E dua e dau veimaliwai vakalevu kei ira na lewenivanua ka vakanuinui me na taracake na veimaliwai ni kabani na NJV kei na veikoro e so.

Lice Waqa
(Vakaillesilesi e qarava na Veimaliwai)

A cakacaka taumada tu e na matanitu e na Tabana ni Marama ka sa sivia e 10 na yabaki. Sa levu sara na i tuvatuva e qarava, vakabibi na nodra vakaitavi na marama e na vakatulewa e so kei na cakacaka e so ni bula vakailavo.

Setefano Nauqe
(Vakaillesilesi e qarava na Veimaliwai)

Sa rabailevu sara ka dede na nona veiqaravi vakadauveituberi vei ira na lewenivanua. E dua na tabana ka kena dau kina, o ya na vuli ni nodra vakaiyaragitaki na lewenivanua e na veikila e so. A cakacaka taumada tu e na isoqosoqo ka vakatokai na Partners in Community Development ka dua vei ira na kena dau ni veivakatavulici liu.

Alifereti Raisuni
(Veiqaravi e na Tabana ni Qele)

E a veiqaravi tu ena tabana ni qele kei na Yasana. E a taura tu na i tutu vaka i Vukevuke ni Roko ena Yasana ko Ra kei Serua. Ni bera koya, e a cakacaka tu ena Tabana ni Qele Maroroi ena loma ni 17 na yabaki.

E cau na NJV kina veivuke ni ualuvu

Ciqoma tiko na Paraiminisita o Voreqe Bainimarama na cau mai na NJV

E a solia e na vula ko Epereli kina tobu ni lavo ni veivuke ni ualuvu nona na Paraiminisita na Kabani na NJV e 10 na udolu na dola kei na dua na helicopter me veivuke e na vakau ni yaya ni veivuke e na gauna ni leqa oqo.

E na nona i vola vua na Paraiminisita, vakaraitaka kina ko Greg Morris na Manidia Liu ni kabani e Viti: “Ni yalovinaka ni ciqoma na cau oqo ka sa salavata tiko yani kei na neimami masu vuni vei kemuni kei ira na lewe ni nomuni matanitu, e na gauna dredre ni curuma tiko

qo kei na bolebole e so e kauta mai na vakacaca ni ualuvu.”

“E raica na Kabani na Namosi Joint Venture (NJV), na bibi ni gauna oqo, ka sa tovolea me cau kina kei na veika tale e so e rawa ni veivuke kina.”

A solia talega na NJV e 10 na udolu na dola kina i Vale ni Volavola ni Paraiminisita kei na Soqosoqo ni Kauveilatai Damudamu, ni oti na ualuvu e na Janueri.

Na Vola Yaca e na keba ni Kabani o NJV e Waisoi

Vakarautaka na Kabani na NJV na nodra vola yaca ni veidigidigi e sivia ni 70 na tamata cakacaka, ira na konitaraki e na kabani kei na lewenivanua ka vakayacori e na keba e Waisoi.

A kerei taumada na nona vei-vakadonui na Roko Tui Namosi, me vaka ni liutaka tiko na cakacaka ni Vola Yaca e na loma ni yasana, ke rawa ni lako yani e dua na mata-timi kina keba e Waisoi me ra laki qarava na Vola Yaca me baleta na Veidigidigi.

Ratou a yaco yani e na keba mai Waisoi e na Vukelulu nai ka 11 ni Jiulai 2012 e va na

vakailesilesi ni Vola Yaca me laki qaravi na cakacaka koya.

Dua vei ira na vakailesilesi ni kabani a vola yaca o Maria Samuels na i liuliu ni Vale-ni-kuro kei na i tikotiko,

e kaya ni marautaka na nona sa vola yaca rawa.

“Qo e dua na veivuke levu vei keimami, ka sa na sega ni keimami lako kina vakabalavu kina koro lelevu. Au marautaka niu sa vola yaca rawa me baleta na veidigidigi levu ni 2014,” kaya o Maria.

Vakaraitaka vei ira na tamata cakacaka e na Kabani ko Greg Morris na Manidia Liu, na nodra vakaitavi e na Vola Yaca, o ya e nodra dodonu, ka gadreva kina na Kabani me ra Vola yaca kece na lewena, dinaga ni tu vakayawa sara e na loma ni vanua.

Volai tiko na yacai Ratu Lasaro e na keba mai Waisoi

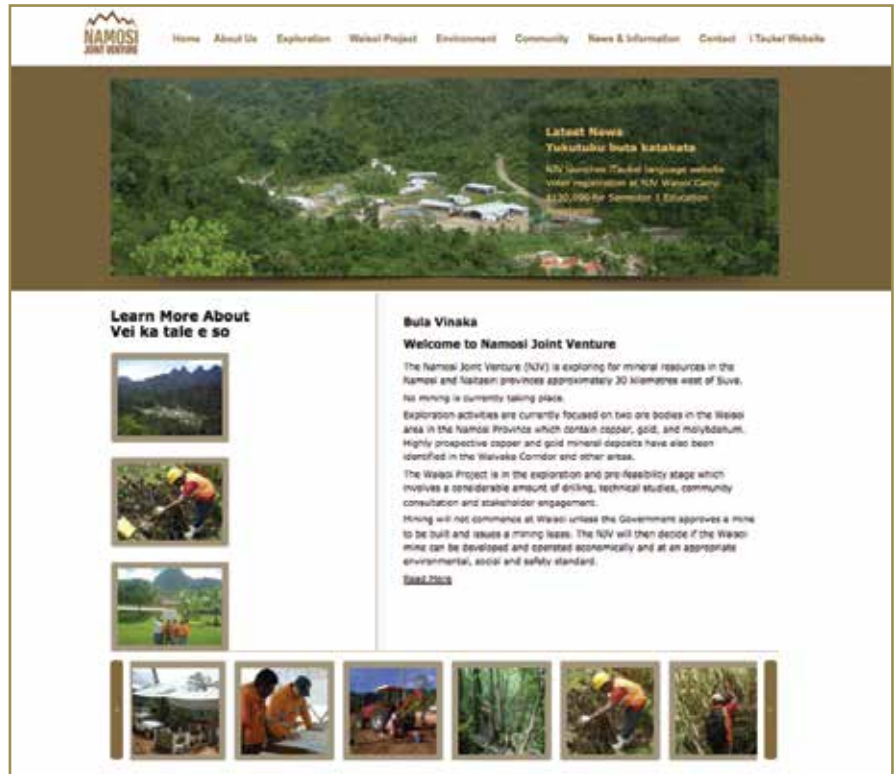
Tavoca na NJV na website e na vosa vaka-peritania kei na vosa vaka-itaukei

Sa tavoca na kabani na NJV na 'website' e na vosa vaka-Peritania (www.njv.com.fj) ka vaka-kina na 'website' e na vosa vaka-itaukei (www.njv.com.fj/fijian). Oqo e vakarawarawataka kina na sala ni veivosaki kei na veika e vakayacora tiko na kabani e Namosi wili kina na cakacaka levu e qaravi tiko e Waisoi.

A tavoci na 'website' ni vosa vaka-Peritania e na vula o Maji, qai tavoci na kena vosa vaka-itaukei e na Jiulai – ka i sevu ko NJV me taukena e dua na 'website' e volai saraga e na vosa vaka-itaukei, dina ga ni sa tiko na kena e na vosa vaka-Peritania.

E marautaka ko Greg Morris na Manidia Liu na cavui-kalawa qo, vakabibi e na 'website' e na vosa vaka-itaukei.

"E marautaka na Kabani na cavuikalawa qo, ka na solia kina vei

ira na itaukei e na loma ni kabani kei na taudaku me ra wilika saraga e na nodra vosa na veika e yaco tiko," kaya o Greg.

"Sa ka bibi sara me ra kila na itaukei-ni-qele na i tukutuku dina ka dodonu e na cakacaka e mai qarava na Kabani e na nodra vanua – koto kina na vakanuinui ni na dolava tiko na sala ni veivosaki kei na veikilai me rau cakacaka veivolekati kina ka toso ki liu."

Kaya ko Greg, na vakayagataki ni sala ni vakau-i tukutuku oqo, sa taurivaki tu vakalevu e na gauna nikua, vakabibi ena kena vakaraitaki nai tukutuku vovou me baleta na NJV kina lewenivanua.

E dolavi tu kina lewenivanua me ra solia yani na nodra nanuma me baleta na i tukutuku e ra tabaki tiko e na website oqo.

Soli e \$250,000 me baleta na veivuke ni Vuli ki Namosi kei Waidina

E na yabaki oqo, sa sauma oti kina na Kabani na Namosi Joint Venture (NJV) e \$250,000.00 me veivuke ni vuli vei ira na gonevuli e na loma ni yasana o Namosi kei na tikina o Waidina e Naitasiri.

Na ilavo ni veivuke o ya vei ira na kerekere mai kina kabani me baleta na vuli torocake kei na vuli-tara.

Sa sauma oti na kabani e na ruku ni porokaramu ni veivuke ni vuli e \$120,000, vei ira na gonevuli ka ra kerea mai na veivuke e na Semester 2, qai wili kei na \$130,000 a soli mai e na 'Semester 1' ni yabaki oqo.

Na i lavo o ya e vukei ira na gonevuli me ra sauma na nodra icurucuru ni vuli e na vuli torocake kei na vuli-tara e ra vuli tiko e na Universiti ni Ceva-ni-Pasivika, Fiji National University, Corpus Christi Teachers College,

APTEC, Pasifika Institute of Tourism, NZPTC kei na vuqa tale.

Vakaraitaka ko Greg Morris na Manidia ni kabani e Viti, ni taleitaki dina na nodra sasaga na gonevuli e Namosi kei Waidina me baleta na veivuke e tu e na porokaramu o ya, ka raica tu na kabani na bibi ni vuli kei na veituberi.

Kaya o Morris ni porokaramu oqo e ra vukei kina e 119 na gonevuli e nai matai ni Semester ka 100 na gonevuli e na i karua ni Semester.

Na kerekere e ciqomi e dikevi sara vaka-vinaka ka qai tau na vakatulewa ka yavutaki mai na kena vakamuri vaka-vinaka na veika kece e gadrevi, ka ciqomi vata kei na i vakasala mai na nodra mata na lewenivanua.

Na veivuke ni vuli ni 2012 sa mai sogo oti.

Dolavi na Basa ni Namosi Secondary

O ira na vakaillesilesi ni NJV e na vakatunuloa ni Lomavata Waisoi

A vakayacori e na rara ni koroni-vuli na Namosi Secondary na nodra basa vaka-yabaki, o ya e na Vakaraubuka na i ka tolu ni Okosita- kena i naki me kumuni na i lavo me vakatorocaketaki na koroni-vuli.

Ra vakaitavi talega e na basa na vakaillesilesi ni kabani na NJV ka bau dua sara ga na nodra vakatunuloa e na gauna ni basa. Na yaca ni vakatunuloa na 'Lomavata', volitaki kina na kakana kei na i coi ni ti, me kumuni kina na i lavo ni nodra cau kina basa. Bulabula sara na nodratou vakatunuloa baleta ni vakayacori tu kina na marau e na

sere kei na taura tale, ukutaki vakamaqosa qai mai kena i lutua tu na wai-ni-vanua.

Ra kumuna na vakaillesilesi ni kabani e \$1,634 na dola – ka solia na kabani o Traverse Drilling e \$1,000. A solia na kabani o NJV na ulu ni covi e na basa, o ya e rua na vuaka lelevu ka kedra i sau e tauya \$500 dua na vuaka.

Vakadewataka na Komiti ni veivakatorocaketaki e na koronivuli ko Namosi na nona vaka-vinavinaka kina cau vakaitamera mai na NJV, ka vukei kina na basa o ya me kumuna e \$24,310.00, ka sivia kina na takete e lalawataki taumada.

Dolavi na Valenilotu ni Ekelesia mai Waivaka

Na Valenisoro vou mai Waivaka e Namosi

E a laki dolava e na i ka 21 ni Jiulai ni yabaki oqo o Arekavikavo Petero Mataca na i liuliu ni lotu Ekelesia Katolika e na nodra vanua na valenilotu vou e na koro o Waivaka – ka se tara tiko mai e na loma ni tolu na yabaki sa oti.

Sivia ni 300 na lewenivanua era tiko e na soqo ko ya, dina ga ni a mirimiri tu na uca, ia e sega ni vakayalo-lailaitaki ira, ka ra raica lesu na cakacaka kaukauwa e ra vakayacora sa vakavotukana tu e matadra.

E a solia na kabani na NJV e na soqo ni dola valenilotu o ya e \$2,000, kei na nodra lai vakaitavi talega na vakaillesilesi e so e na vakasaqa kei na vakarautaki ni soqo, na veitosoyaki kei na veivuke tale e so e vakaitavi kina na kabani.

A tu vakarau talega na vuniwai ni kabani me veiqaravi, kevaka e gadrevi e na gauna ni soqo mai Waivaka.

Taura tale tu qo na i liuliu ni Tabana ni Yavalati ni Qele ni kabani ko Paul Thompson

Tokona na kabani ni NJV na nodra kumuni lavo na Marama

E ra solia na vakaillesilesi ni kabani na NJV e \$1,200 me ra dolava kina na nodra soqo ni kumuni lavo na marama, ka vakayacori e na loma-ni-bai ni tikotiko ni lotu e Namosi, e nai ka 26 ni siga ni vula ko Me.

Rauta ni 200 na marama mai na koro ko Namosi me yaco ki

Navunikabi e ra tiko e na soqo ko ya – kena i naki me kumuni kina na i lavo me vagolei kina nodra valenilotu.

Na nodra cau o ya na tamata cakacaka e na kabani na NJV, era vaka-vinavinakataka na lewenivanua.

Nai Rogo Mai

Nai Rogo Mai NJV e tabaka na Namosi Joint Venture, Kato ni meli 14862, Suva. Veitaratara kei Stanley Simpson e na televoni 707 0925